

Bijlage 4. Behandeling van de adviezen bij het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van het café Luminor in Vilvoorde

Provincie: Vlaams-Brabant

Gemeente: Vilvoorde, 2de afdeling, sectie D

Objectnummer: 4.01/23088/144.1

-

Dossiernummer: 4.001/23088/101.1

Omschrijving:

het café Luminor, Grote Markt 25

Mij bekend om gevoegd te worden bij het besluit van heden:

Brussel, **17 JULI 2018**

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS

1. Adviezen uitgebracht voorafgaand aan de voorlopige bescherming

1.1. Adviezen uitgebracht door de departementen en agentschappen van de beleidsdomeinen Omgeving, MOW en LV

1.1.1. Beleidsdomein Omgeving

Het advies werd gevraagd op 13/04/2018.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.1.2. Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Het advies werd gevraagd op 13/04/2018.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.1.3. Beleidsdomein Landbouw en Visserij

Het advies werd gevraagd op 13/04/2018.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.2. Advies uitgebracht door de betrokken gemeente Vilvoorde

Het advies werd gevraagd op 13/04/2018.

Gemeente Vilvoorde.

Het college van Burgemeester en Schepenen bracht op 15/05/2018 een gunstig advies uit over deze bescherming. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Conclusie: het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit.

1.3. Advies uitgebracht door de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE)

Het advies werd gevraagd op 13/04/2018.

De VCOE bracht op 17/05/2018 een voorlopig gunstig advies uit over de bescherming van het onroerend goed. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Behandeling van het advies:

De VCOE ervaart het uitgebreide inhoudelijk dossier als positief. Zij onderschrijft de bescherming van het café-pand met zijn waardevol interieur als monument.

Met betrekking tot het inhoudelijk dossier heeft de VCOE volgende vragen:

De VCOE merkt op dat Café Hoorn niet opgenomen werd in de lijst van elf beschermde logeer-, eet- en drankgelegenheden in de Vlaamse Rand ondanks de bescherming als dorpsgezicht (MB 4 maart 2004).

Antwoord: Café De Hoorn wordt toegevoegd aan de lijst onder het hoofdstuk '1.1 De Vlaamse Rand'.

DE VCOE dringt er op aan de selectie van te beschermen cafés verder te motiveren aan de hand van de decretale erfgoedwaarden en selectiecriteria.

Antwoord: De erfgoedwaarden en criteria zijn bij de afweging wel degelijk meegenomen zoals blijkt uit het ministerieel besluit waar ze expliciet vermeld zijn. De onderbouwing wordt in het inhoudelijk dossier onder punt '1.3 Motivering van de selectie' verder aangevuld.

De VCOE vraagt om de erfgoedwaarden van de beschermde cafés verder te expliciteren.

Antwoord: Dat wordt toegevoegd aan de lijst onder het hoofdstuk '1.1. De Vlaamse Rand'.

DE VCOE vraagt te duiden hoe de huidige beschermingen aansluiten bij de bestaande beschermingen.

Antwoord: In hoofdstuk 1.1 De Vlaamse Rand staat onder punt "Herbergen en cafés in Vlaanderen" te lezen "De bestaande beschermde café-interieurs situeren zich op één uitzondering na, Café Regina in Zelzate, allemaal in een stedelijke context. Het beeld van het café en caféinterieur wordt met deze bescherming in de Vlaamse Rand aangevuld met burgerlijke caféinterieurs in voornamelijk landelijke context en één café in stedelijke context (Vilvoorde)." En onder "Dansgelegenheden in Vlaanderen" staat geschreven "Dat beeld wordt nu aangevuld met het café Eldorado met danszaal in Grimbergen. Voor zover momenteel bekend is het de enige locatie waar het café én de feestzaal voldoende erfgoedwaarden behielden om samen beschermd te worden."

De VCOE vraagt zich af waarom het dossier Au Cher Ami geen onderdeel uitmaakt van het voorliggende adviespakket.

Antwoord: De toegang wordt vooralsnog geweigerd zodat niet de nodige registratie van het interieur niet kan gebeuren. Het overleg met de eigenaar is nog lopende.

Met betrekking tot het ministerieel besluit heeft de VCOE volgende opmerkingen:

De VCOE vraagt artikel 1 verder te specificeren zodat enkel de straatgevels, de bedaking en het café-interieur tot de bescherming behoren.

Antwoord: De erfgoedwaarden en erfgoedkenmerken worden duidelijk omschreven in artikel 2. Bovendien staat in de beheersdoelstellingen dat niet beschreven delen uitgesloten zijn van de bescherming. Het preciseren van artikel 1 is daarom niet nodig.

De VCOE merkt op dat de zes cafétafeltjes die als cultuuro goed werden opgenomen in het inhoudelijk dossier en bij het ministerieel besluit dan wel typische interieurelementen zijn, maar dat ze daarom niet meteen waardevol zijn. Ze vraagt de interieurelementen verder te onderbouwen. De VCOE merkt op dat de 'ensemblewaarde' zoals opgenomen in bijlage 3 bij het ministerieel besluit geen erfgoedwaarde betreft.

Antwoord: Uit het inleidende hoofdstuk 1 van het inhoudelijk dossier en bijlage 3 bij het ministerieel besluit blijkt dat tafels een wezenlijk onderdeel vormen van het burgerlijke café-interieur sinds de 19de eeuw. In de verschillende gebruikte publicaties worden ze als typisch

onderdeel van het café-interieur besproken. In hoofdstuk 2.2 van het inhoudelijk dossier en Bijlage 3 bij het ministerieel besluit wordt bovendien gewezen op de ornamentiek en het identieke materiaalgebruik van de tafeltjes, de toog en de glazenkast. Op die manier werd bewezen dat de tafeltjes een wezenlijk onderdeel van het interieur vormen, voor dit caféinterieur werden gemaakt en dus als cultuurobject dienen beschermd te worden.

De vermelding van 'ensemblewaarde' als decretaal bepaalde waarde onder 1° is een materiele fout en dient 'architecturale' waarde te zijn. Naar aanleiding van het toevoegen van een historisch waarde wordt ook hier diezelfde waarde toegevoegd.

De VCOE stelt voor om de erfgoedwaarden uit te breiden met een sociale, culturele en volkskundige waarde omwille van de actieve werking en de typologie.

Antwoord: De typologie van het burgerlijk café wordt opgevangen in de architecturale waarde. De functie van een onroerend goed kan niet met een bescherming vastgelegd worden. De functie van burgerlijk café is bovendien gewijzigd naar restaurant. Het café-leven in Café De Hoorn is bovendien slechts beperkt tot niet gedocumenteerd, zeker niet wat de oudste periodes betreft. Er is bijgevolg onvoldoende gedocumenteerd café-leven om een sociale, volkskundige of culturele waarde te motiveren.

De VCOE vraagt waarom de historische waarde niet werd weerhouden in het besluit.

Antwoord: bij een interne evaluatie van het dossier werd de historische waarde als onvoldoende sterk ervaren. Gezien de vraag van de VCOE wordt de historische waarde geherformuleerd in het inhoudelijk dossier en toegevoegd aan het ministerieel besluit.

De VCOE vraagt om een artistieke waarde toe te voegen omwille van het rijkelijk vormgegeven interieur in een combinatie van stijlen.

Antwoord: De artistieke waarde wordt toch eerder gezien als een cruciaal werk binnen het oeuvre van een kunstenaar. De stijlenmerken worden hier opgevangen door de architecturale waarde.

De VCOE vraagt om te verduidelijken wat bedoeld wordt met "de bescherming beoogt het herstel van het uitzicht van het historische schrijnwerk op de bovenverdiepingen conform historische afbeeldingen of modellen".

Antwoord: Het artikel verwijst naar de bovenverdiepingen. Het artikel dient dan ook gelezen te worden in combinatie met punt 3° waar het opnieuw aanbrengen van ramen tot de opties behoort. Het huidige schrijnwerk op de eerste verdieping is industrieel schrijnwerk dat dan wel de T-verdeling overgenomen heeft en het glas-in-lood terug integreerde doch dat niet de verfijnde vormgeving heeft van historisch schrijnwerk. Het is enkel de bedoeling die verfijnde vormgeving visueel te herstellen indien mogelijk. Het is niet verplicht om ook de historische constructiewijze over te nemen.

De VCOE vraagt om te verduidelijken wat onder 5° 'aansluit naar kleurstelling en vormtaal bij het interbellum' wordt bedoeld.

Antwoord: De vloerbekleding en de bespanning van de banken werd vervangen in materialen zonder erfgoedwaarde. Bij een vervanging is het aangewezen dat men zich naar materiaalkeuze, tegelgrootte voor de vloer, uitzicht, motieven, kleurzetting baseert op materialen die tijdens het interbellum gebruikelijk waren om zo de behouden erfgoedwaarden te ondersteunen.

De VCOE vraagt om de toelatingsplichtige omgevingswerken in artikel 5 te verduidelijken in het inhoudelijk dossier of te schrappen.

Antwoord: De omgevingswerken worden geschrapt.

Conclusie: het advies heeft invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit.

Het inhoudelijk dossier wordt als volgt aangepast:

- Hoofdstuk "1.1 Vlaamse Rand" wordt aangevuld met
 - o Een verwijzing naar Café De Hoorn in Beersel.
 - o Informatie over de beschermingswaarden.
- Hoofdstuk "1.3 Motivering van de selectie" wordt aangevuld met de gebruikte decretale waarden en criteria.
- De historische waarde zoals opgenomen in hoofdstuk "3.1 Evaluatie van de erfgoedwaarden" wordt geherformuleerd.

Het beschermingsbesluit wordt als volgt aangepast:

- De historische waarde wordt aan het dossier toegevoegd.
- Art. 5. 5° wordt geschrapt.
- Bijlage 3. Cultuurgoederen 1° bij het ministeriële besluit wordt aangepast door toevoeging van de decretale waarden.

1.4. Conclusie voorafgaand aan de voorlopige bescherming

De uitgebrachte adviezen hebben invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit.

Het inhoudelijk dossier werd als volgt aangepast:

Hoofdstuk 1.1 Vlaamse Rand wordt aangevuld met:

- Beersel (Alsemberg), Café De Hoorn, Pastoor Bolsstraat 20, dorpsgezicht 2004, historische waarde
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/216515>

De opsommingen van beschermde items in het hoofdstuk '1.1. De Vlaamse Rand' werd verder aangevuld met informatie over de waarden die leiden tot bescherming van Eet-, drank en dansgelegenheden in de Vlaamse Rand

- Asse (Asse), Huize Sint-Antoon, Assesteenweg 3-5, dorpsgezicht 1980, artistieke waarde
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/76824>
- Asse (Asse), Hoeve Hoge Kamer, Beekstraat 22, monument 1985, historische en esthetische waarde
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/76747>
- Asse (Bekkerzeel), dorpskerk, Sint-Godarusstraat 3, dorpsgezicht 2002, historische waarde
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/76787>
- Beersel (Alsemberg) Afspanning De Zwaan, Pastoor Bolsstraat 2-14, monument 2004, historische waarde
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/38868>
- Beersel (Alsemberg), Café De Hoorn, Pastoor Bolsstraat 20, dorpsgezicht 2004, historische waarde
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/216515>
- Overijse (Overijse), Afspanning Den Bonten Os, Waversesteenweg 2, monument 1974, algemeen belang
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/40445>
- Sint-Genesius-Rode (Sint-Genesius-Rode), Café-Restaurant van Zevenbronnen, landschap 1947, esthetische waarde
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/40620>
- Tervuren (Vossem), Afspanning In de Posthoorn, Dorpsplein 2, monument 1975 & dorpsgezicht 1981, algemeen belang
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/43065>
- Tervuren (Vossem), Herberg In het Canon, Dorpsplein 10, monument 1975, algemeen belang
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/42805>

- Tervuren (Tervuren), Herberg De Poel, Kasteelstraat 5, landschap 1946, artistieke waarde
<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/42780>
- Tervuren (Tervuren), Huis De Kroone, Kerkstraat 8, landschap 1946, artistieke waarde
<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/216913>
- Wemmel (Wemmel), Banbrouwerij – Herberg De Kam, Steenweg op Brussel 7, monument 2014, historische waarde
<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/89970>
- Kortrijk, Groeningestraat 19, Vlaams Huis, monument 2003, artistieke, historische, sociaal-culturele waarde
<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/59626>
- Leuven (Leuven), Grote Markt 13, café Gambrinus, monument 2016, artistiek, architecturale, sociale en culturele waarde
<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/206707>
- Roeselare (Roeselare), Ooststraat 1-3, feestpaleis met café, monument 2002, historische en sociaal-culturele waarde
<https://inventaris.onroerendergoed.be/aanduidingsobjecten/13746>
- Ronse (Ronse), Grote Markt 10, café Harmonie, monument 2009, artistieke, historische en sociaal-culturele waarde
<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/28636>
- Ronse (Ronse), Grote Markt 25, café Local Unique, monument 2009, artistieke, historische en sociaal-culturele waarde
<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/28639>
- Ronse (Ronse), Kleine Markt 9, café Onder den toren, monument 2009, artistieke, historische en sociaal-culturele waarde
<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/28753>
- Zelzate (Zelzate), Grote Markt 15, café Regina, monument 2004, historische en sociaal-culturele waarde
<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/75927>
- Aalst (Aalst), Louis D’Haseleerstraat, danszaal Gillade, monument 1997, historische en sociaal-culturele waarde
<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/69>
- Gent (Ledeberg), Hundelgemsesteenweg 173-175, danszaal Bristol, monument 2017, historische, architecturale en artistieke waarde
<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/304721>
- Lochristi (Beervelde), Tolheidestraat, Feestpaleis, monument 1995, historische, volkskundige, sociaal-culturele waarde
<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/34121>

Hoofdstuk 1.3 Motivering van de selectie werd aangevuld met:

Er werd voor de selectie van de herbergen en cafés in de Vlaamse Rand rekening gehouden met de in 2013 decretaal vastgestelde waarden.¹ In het geval van deze selectie werden de historische en architecturale waarde weerhouden.

Volgende decretaal vastgelegde criteria² bleken belangrijk voor de selectie van de verschillende items:

- Zeldzaamheid: het aantal bewaarde cafés met burgerlijke interieurs is beperkt in Vlaanderen.
- Herkenbaarheid: dankzij het goed bewaarde interieur zijn de cafés als dusdanig herkenbaar.
- Representativiteit: de geselecteerde items zijn goed bewaarde schoolvoorbeelden van burgerlijke cafés.

¹ Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013.

² Besluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014.

- Ensemblewaarde: de ensemblewaarde wordt gevormd door het samengaan van het exterieur van het café met het café-interieur dat in deze gevallen de meest cruciale elementen van het café-interieur behield en soms ook wezenlijke cultuurgoederen.

De historische waarde zoals opgenomen in hoofdstuk "3.1 Evaluatie van de erfgoedwaarden" en het ministerieel besluit werd geherformuleerd

"Een representatief, goed bewaard en herkenbaar voorbeeld van een café in een woonhuis uit de 19de eeuw, mogelijk met oudere kern die tijdens het interbellum in art-decostijl werd ingericht voor de weduwe van Henri Meeus-Xantippe tussen 1931 en 1938."

Een representatief, goed bewaard en herkenbaar voorbeeld van een café dat reeds ongeveer 100 jaar op deze plek is gesitueerd en dat ingericht werd in een woonhuis uit de 19de eeuw, mogelijk met oudere kern. Sinds 1919 functioneert het gebouw als een café met een uitgesproken vitrine aan de Grote Markt die tijdens het interbellum in art-decostijl werd herbouwd en waarvan de totaal inrichting wellicht ook toen werd ingericht.

Het beschermingsbesluit werd als volgt aangepast:

"Art. 5. 5° Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd: Het uitvoeren van omgevingswerken" wordt geschrapt.

Bijlage 3. Cultuurgoederen 1° bij het ministeriele besluit werd als volgt aangepast:

1° ze omwille van de volgende motivatie de ensemblewaarde van het monument versterken: de tafeltjes werden voor het café gemaakt getuige dezelfde afwerking als de rest van het caféinterieur. Hun verwijdering zou een verlies van ensemblewaarde betekenen;

1° ze omwille van de volgende motivatie de historische en architecturale van het monument versterken: de tafeltjes werden voor het café gemaakt getuige dezelfde afwerking als de rest van het caféinterieur bij de herinrichting in art-decostijl tijdens het interbellum. Hun verwijdering zou een verlies van ensemblewaarde van het architecturaal waardevolle café-interieur betekenen;